

Svar på skriftligt spörsmål SSS 736/2022 rd

Svar på skriftligt spörsmål om att pseudonymisera identiteten hos tjänstemän och vissa arbetstagare som utför klientarbete

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 736/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Jari Kinnunen /saml m.fl.:

Ärade statsminister, hur säkerställer ni att ministrarna under er ledning inom sina ministeriers ansvarsområden börjar utreda behovet och möjligheterna att pseudonymisera personuppgifterna hos arbetstagare som utför klientarbete?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Det skriftliga spörsmålet har med hänsyn till sitt innehåll överförts till justitieministern för svar. Eventuell pseudonymisering av identiteten hos tjänstemän och arbetstagare som utför klientarbete för att avvärja riktade trakasserier och hot om våld är en omfattande fråga som gäller flera förvaltningsområden och myndigheter.

Riktade trakasserier måste tas på allvar, då de i värsta fall kan äventyra funktionsdugligheten i den demokratiska rättsstaten och i samhället samt kränka de utsatta personernas grundläggande och mänskliga rättigheter. Riktade trakasserier är dock inget entydigt fenomen, vilket gör det svårare att bekämpa dem. Det finns ingen allmänt godtagen definition av riktade trakasserier.

Den nuvarande strafflagstiftningen erbjuder redan möjligheter att ingripa i riktade trakasserier och hotelser som gäller skötseln av arbetsuppgifter. Straffbara är t.ex. våldsam motstånd och motstånd mot tjänsteman, offentlig uppmaning till brott, spridande av information som kränker privatlivet, ärekränkning, olaga hot, olaga förföljelse och olaga tvång.

Även vid avvärjande av riktade trakasserier och hot om våld är användningen av straffrätten ett sistahandsalternativ. Lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003) och lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) gör det möjligt att ingripa i kommunikation som är olaglig till sitt innehåll. De metoder som används för att avvärja hot om våld är be-söksförbud och spärrmarkering. I arbetarskyddslagen (738/2002) finns flera metoder för att avvärja och hantera riktade trakasserier, och det har också utarbetats myndighetsspecifika an-visningar om dessa metoder. Polislagen (872/2011) gör det möjligt att använda flera metoder för att skydda

mot brott och störande beteende och förebygga brott. Det är också viktigt att hjälpa och stödja dem som utsatts för riktade trakasserier och hotelser i sitt arbete.

I början av september 2022 publicerades en bedömningspromemoria om straffrättslig reglering om riktade trakasserier som utarbetats vid justitieministeriet. I bedömningspromemorian granskas verksamhet i elektroniska datanät som betraktas som systematiska trakasserier. I denna verksamhet deltar flera personer och det sänds meddelanden med klandervärt innehåll. De riktade trakasserier som granskats i promemorian är sådana som gäller skötseln av en persons arbetsuppgifter eller samhällsliga uppgifter. Trots den redan befintliga straffrättsliga regleringen är det enligt promemorian befogat att särskilt föreskriva att riktade trakasserier är straffbara. Därför innehåller promemorian också ett utkast till en ny straffbestämmelse.

Bedömningspromemorian har varit på remiss och ett sammandrag av remissvaren har sammanställts. De omfattande remissvaren måste analyseras omsorgsfullt och efter detta kan man fatta beslut om fortsatta åtgärder. En eventuell regeringsproposition kan lämnas först under nästa valperiod.

En ändring av strafflagstiftningen har redan gjorts när det gäller hot om våld i samband med arbetsuppgifter. Vid ingången av oktober 2021 blev olaga hot riktat mot en person på grund av personens arbetsuppgift ett brott som lyder under allmänt åtal. Avsikten med ändringen var att effektivisera samhällets reaktion på hotelser mot personer som utför arbetsuppgifter och för-bättra situationen för de personer som fallit offer för sådant beteende.

En annan möjlig icke-straffrättslig åtgärd för att främja skyddet av tjänstemännen är pseudonymisering, som lyfts fram i det skriftliga spørsmålet. En ändring som gäller just detta gjordes i inrikesministeriets förordning om polisens uniform (1106/2013) år 2020, då det blev möjligt att använda ett annat igenkänningstecken än en namnskyld på polisens uniform. Syftet med ändringen var att avvärja hotelser och riktade trakasserier mot polisen.

Vid användningen av pseudonymisering måste dock förutsättningarna för god förvaltning tas i beaktande. Till dem hör t.ex. myndighetsverksamhetens allmänna trovärdighet. Med tanke på den är det av betydelse att det är enkelt att ta reda på identiteten hos den tjänsteman som utfört ett tjänsteuppdrag. Det går lättare och snabbare att ta reda på identiteten, om namnet på den tjänsteman som utfört tjänsteuppdraget syns på beslut som denne fattat. När identiteten är fullt synlig betonas också att tjänstemannen tar personligt ansvar för åtgärden eller avgörandet.

Någon mer omfattande kartläggning av behovet av och möjligheterna till pseudonymisering har än så länge inte genomförts inom statsrådet. I vilket fall som helst är det viktigt att över förvaltningsgränserna på behövligt sätt fortsätta att utreda de metoder och vidta de åtgärder som kan

förhindra sådant osakligt och till och med hotfullt eller våldsamt beteende som avses i det skriftliga spörsmålet och ingripa i detta. Justitieministeriet följer noggrant upp att den lagstiftning som hör till dess förvaltningsområde är uppdaterad och fungerar.

Helsingfors 24.2.2023

Minister för nordiskt samarbete och jämställdhet Thomas Blomqvist